

Vertalersvakschool

Vertalersvakschool Amsterdam

Beleidsplan 2019-2023

Inleiding

De Vertalersvakschool leidt op tot literair vertaler. Het is de enige opleiding in de Lage Landen die aankomend vertalers de mogelijkheid biedt om zich gedurende een langere periode achtereenvolgens, onder begeleiding van ervaren vertalers, in het ambacht van literair vertaler te bekwamen.

De school heeft ook een interne missie. Onze docenten zijn zonder uitzondering zelf literair vertaler. Het lesgeven stelt de vertalers niet alleen in staat kennis door te geven, maar ook om hun beroepspraktijk te vergroten. De Vertalersvakschool draagt op deze manier bij aan het culturele ondernemerschap van deze vertalers en aan het behoud van kwaliteit van literaire vertalingen.

De school telt jaarlijks, over twee studiejaar verdeeld, tussen veertig en zestig studenten en heeft een wisselend docentencorps van circa vijftig vertalers. Het profiel van de school is principieel literair. Commercieel, technisch of juridisch vertalen is geen onderdeel van het lespakket.

De doelstelling van de school is het aanbieden van kwalitatief hoogwaardig vertaalonderwijs. In de praktijk betekent dit: begeleiding van de literaire vertaalontwikkeling van studenten. De Vertalersvakschool stelt zich tot taak de grenzen van de vertaalvaardigheid van studenten op te zoeken en waar mogelijk te verruimen. Wanneer – in welk stadium van de opleiding dan ook – geen verdere ontwikkeling meer te voorzien valt, krijgt een student het advies te stoppen.

De opleiding tot literair vertaler wil alle aspecten belichten van het literair vertalen: proza, poëzie, essayistiek en jeugdliteratuur. Het uitgangspunt is praktisch: literair en ambachtelijk zijn de trefwoorden. De vertaaldocenten zijn zelf werkzaam als literair vertaler. Ze staan met beide benen in de praktijk en hebben een grote ervaring met alle genres literaire teksten. De student wordt wegwijs gemaakt in het boekenvak, om later goed beslagen ten ijs te komen bij het omgaan met auteurs, uitgevers, redacteurs, persklaarmakers en correctoren.

Bij het ambachtelijke uitgangspunt hoort ook dat de Vertalersvakschool niet één bepaalde manier van vertalen, een eigen vertaaltheorie of -poëtica wil uitdragen. De vertalers die hun kennis overdragen op de studenten hebben ieder een eigen mening, gebaseerd op hun eigen ervaring. Het is aan de student om tussen de geboden invalshoeken een eigen weg te kiezen en op basis daarvan een meesterproef af te leggen.

Rekruteringsveld

De Vertalersvakschool is een onbekostigde, niet door het Ministerie van Onderwijs erkende opleiding. De opleiding wordt bekostigd door de cursisten zelf, die cursusgeld betalen zonder daar studiefinanciering of andere steun voor te ontvangen. Het cursusgeld kan in de regel worden opgevoerd als aftrekpost voor de belasting. Onze studenten en cursisten hebben vrijwel zonder uitzondering een baan. Het gros van de instromende studenten en cursisten is ouder dan dertig.

Er is geen geëigende vooropleiding voor de Vertalersvakschool. De selectie vindt plaats aan de poort. Aspirant-studenten stromen direct in op grond van hun vooropleiding of doorlopen de opstapcursus, en motiveren schriftelijk hun inschrijving. Werk en motivatie worden door docenten beoordeeld. Duidelijk is dat een academisch werk- en denkniveau een vereiste is om de opleiding succesvol te doorlopen en dat een taal- of vertaalopleiding (academisch of hbo) het traject vergemakkelijkt.

Vertalen is geen beschermd beroep en om het beroep van literair vertaler te kunnen uitoefenen is geen speciale diplomering nodig. Het certificaat dat de student ontvangt nadat hij de opleiding afsluit heeft dan ook geen civiel effect. Wel geeft het uitgevers, subsidieverstrekkers en andere personen en instellingen in de literaire wereld de zekerheid dat de student de basisvaardigheden van het vak beheerst.

Plaats in de markt

Het aanbod aan vertaalonderwijs is in Nederland in de laatste jaren weer toegenomen. De Universiteit van Utrecht biedt de Master Literair Vertalen, die toegankelijk is voor studenten met een academische Bachelor in een van de moderne vreemde talen. Verder zijn er mogelijkheden aan de universiteiten van Amsterdam, Nijmegen en Leiden. Alleen de Master in Utrecht is een volledige opleiding (90 studiepunten) met een zuiver literair profiel. Bij de

andere opleidingen kan vertalen worden gezien als een keuzedeel van een breder programma.

De Vertalersvakschool onderscheidt zich van de eerdergenoemde opleidingen door de ambachtelijke opzet, door het aantal vertaalcolleges (48 volledige avonden) en, in het verlengde daarvan, door het grote aantal “vertaalkilometers” dat de student maakt in de twee jaar die de opleiding duurt. Ook is de VVS de enige opleiding die uitsluitend actieve, ervaren vertalers als docenten inzet.

De Vertalersvakschool heeft mede aan de wieg gestaan van belangrijke initiatieven als de website Vertaalverhaal.nl, waarop informatie over vertaaltradities, vertaalverhalen, vertaalopvattingen en dergelijke worden ontsloten voor volgende generaties, en het literaire tijdschrift PLUK, waarin afgestudeerde vertalers kunnen debutteren met hun vertaling van zelf ontdekte, vaak nog onbekende of ten onrechte in vergetelheid geraakte auteurs.

Instroom en selectie

Belangstellenden doorlopen een informatie- en selectieproces voordat ze zich kunnen inschrijven. De eerste stap is een gesprek met de leiding, waarin informatie wordt uitgewisseld. Vervolgens stuurt de potentiële student het inschrijfformulier in. De student wordt direct toegelaten als hij een taalopleiding op universitair niveau, of een vertaalopleiding op minimaal hbo-niveau heeft afgerond. Als dat niet het geval is, kan de belangstellende zich inschrijven voor de online opstapcursus. De opstapcursus wordt afgerond met een vertaling, die anoniem wordt beoordeeld door een van de docenten. De beoordeling van de proefvertaling is, samen met het ingestuurde cv, de basis voor de beslissing iemand al dan niet toe te laten.

Instromen is uitsluitend in september mogelijk. De opstapcursus kan het hele jaar worden gevolgd. De inschrijving voor de opleiding sluit half september, ongeveer twee weken voor aanvang van het nieuwe studiejaar.

Praktisch onderwijs

Het onderwijs op de Vertalersvakschool Amsterdam richt zich op het praktische aspect van het vertalen. Een praktische didactiek is het beste uitgangspunt voor literair vertaalonderwijs. Literair vertalen is een denkproces, waarbij associaties een grotere rol spelen dan abstracties. Vanuit theorieën leer je in eerste instantie niet vertalen. Dus beginnen onze studenten met vertalen, maken dan fouten, en die fouten kunnen aanleiding zijn tot theoretische beschouwing.

De docenten zijn allen zelf vertaler. Vanuit die ervaring doceren zij, en ook in hun lessen staat de praktijk voorop. Theoretische kennis komt ter sprake wanneer een desbetreffend probleem zich voordoet.

Studieprogramma

Er worden vertaallessen gegeven in zes talen: Duits, Engels, Frans, Italiaans, Russisch en Spaans. Lessen Nederlands en redactievaardigheid worden als onderdeel van de opleiding voor elke taal aangeboden. Om een literaire tekst in het Nederlands te kunnen vertalen, moet men immers niet alleen de brontaal goed beheersen, maar vooral ook over een uitstekende kennis van de moedertaal beschikken. Bovendien is het de bedoeling dat de student veel literatuur leest, zowel in de brontaal als in het Nederlands, uit zo veel mogelijk verschillende periodes en in alle genres.

De opleiding tot literair vertaler bestaat uit twee studiejaren. Beide jaren bestaan uit drie modules van acht weken en drie aparte symposia op zaterdagen. Het eerste jaar wordt afgesloten met een grondige evaluatie van de vorderingen en een bindend advies. Na het tweede jaar maakt de student een eindvertaling, die extern en anoniem wordt beoordeeld.

Er wordt van de student verwacht dat hij ongeveer 15 uur per week aan de opleiding besteedt.

Rendement

In de tien jaar sinds de oprichting hebben meer dan 300 studenten de opleiding gevolgd aan de Vertalersvakschool. Van die 300 studenten is per december 2018 de volledige opleiding afgerond door 141 studenten.

De korte cursussen (Pools, Tsjechisch, Nieuwgrieks, Hongaars, schrijftraining voor vertalers) hebben een honderdtal studenten getrokken.

Op de alumni-pagina van de site kunnen belangstellenden zien welke vertalingen van studenten zijn gepubliceerd. Ook brengt de school nieuwe vertalingen van alumni onder de aandacht via een Facebookpagina.

Volgens een in 2018 uitgevoerd onderzoek had per juli 2018 ongeveer twee derde van de alumni literaire vertalingen gepubliceerd (romans of verhalenbundels). Dat zal op termijn meer worden, omdat het enige tijd vergt om in de vertalers-/uitgeverswereld door te dringen.

De uitstroom van 141 nieuwe vertalers, verdeeld over zes talen, betekent dat uitgevers zich de komende jaren en misschien wel decennia geen zorgen hoeven te maken of er wel voldoende gekwalificeerde vertalers beschikbaar zijn.

Alumnibeleid

De school heeft in 2013 een alumnivereniging opgericht, die enerzijds als doel heeft de alumni een gezamenlijke stem te geven en anderzijds de kennisuitwisseling tussen alumni te bevorderen. De vereniging organiseert jaarlijks een aantal activiteiten, waaraan ook docenten van de school en andere genodigden kunnen deelnemen. De statuten van de vereniging zijn gedeponereerd bij de KvK. De vereniging heeft per januari 2019 een ledenbestand van 88 alumni. De alumnivereniging werkt goed samen met de opleiding en met de Vereniging Nieuwe Vertalers, waarin alumni van andere opleidingen en een aantal alumni van de VVS samenwerken.

Financiën

Het maken van winst is nadrukkelijk geen doelstelling van de school, en dus ook geen nevendoelelstelling. Financiële stabiliteit is uiteraard wel van belang – niet in de laatste plaats om de continuïteit van het onderwijs voor de studenten te garanderen.

Sinds de start in 2006 is de financiële situatie van de Vertalersvakschool redelijk stabiel. Dit is mede te danken aan een klein aantal subsidieverstrekkingen, die het mogelijk maken het curriculum van de school verder uit te breiden dan met uitsluitend de cursusgelden mogelijk zou zijn.

De belangrijkste bron van inkomsten wordt gevormd door de cursusgelden. Studenten betalen jaarlijks een cursusgeld, dat voor het studiejaar 2018-2019 is vastgesteld op 2750,- euro per studiejaar. Dit bedrag wordt gedurende de huidige beleidsperiode (dus tot 2023) in principe gehandhaafd.

De Vertalersvakschool is vrijgesteld van btw-heffing. De voorwaarde voor vrijstelling is opname in het register CRKBO (www.crkbo.nl). Daarvoor ondergaat de school elke vier jaar een audit, die zich vooral richt op de rechtszekerheid van studenten, op *good governance* en op volledige en correcte voorlichting. In 2018 heeft de school de audit opnieuw ondergaan, met positief resultaat.

Het aantal studenten wisselt jaarlijks, omdat de 'kleine' talen Italiaans, Russisch en Spaans maar eens in de drie of vier jaar kunnen starten. Sinds het cursusjaar 2018-2019 is de maximale groeps grootte in het eerste jaar vastgesteld 7 studenten. Door de strenge selectie is het tweede jaar van de opleiding verliesgevend. In het tweede jaar bestaat de gemiddelde groep uit vier of vijf studenten, terwijl zeven studenten nodig zijn om de kosten te dekken.

Subsidies

Dankzij een speciaal daartoe bestemde subsidie van het Nederlands Letterenfonds, dat jaarlijks een bedrag rond de 20.000,- euro bijdraagt, wordt een aanvullend programma geboden, naast het gewone programma op de vrijdagavonden. Het aanvullende programma richt zich vooral op beroepsvoorbereiding en verdere deskundigheidsbevordering.

De school ontvangt ook subsidie van het LIRA Fonds, dat sinds de start jaarlijks ook ongeveer 20.000,- euro bijdraagt. Deze subsidie dient een belangrijk en tweeledig doel: het cursusgeld voor de studenten betaalbaar te houden en de docenten loon naar werken te kunnen bieden. Deze subsidie van het Lirafonds wordt via de zgn. 'socu-inhoudingen' indirect opgebracht door de vertalers zelf.

Voor cursussen in 'kleine talen' wordt jaarlijks een subsidie aangevraagd bij het Vertaalslagenfonds van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Het fonds draagt gemiddeld 4000,- euro bij aan de cursussen, zoals Pools, Tsjechisch, Nieuwgrieks en Hongaars.

Voor de vestiging in Antwerpen is voor de eerste cursusjaren telkens een garantiebedrag toegekend door het Vlaams Fonds voor de Letteren. Deze subsidie dekt eventuele verliezen.

De Vertalersvakschool ontvangt dus relatief weinig subsidie (ongeveer 25% van de omzet) en bewijst daarmee dat cultureel ondernemerschap goede resultaten kan geven. De school hecht zeer aan deze onafhankelijke status.

Organisatie

De Vertalersvakschool Amsterdam wordt beheerd door de Stichting Vertalersvakschool. Het bestuur van die stichting bestuurt in principe op afstand. Het bestuur wordt in 2019 gevormd door vertalers Molly van Gelder, Barbara de Lange, Aai Prins en Peter Bergsma. De voorzitter van de alumnivereniging bezet een kwaliteitszetel in het bestuur en hetzelfde geldt voor een vertegenwoordiger van LIRA. Deze kwaliteitszetels worden in 2019 bezet door, respectievelijk, vertalers Marianne van Reenen en Manon Smits.

De leiding bestaat uit twee personen, Liesbeth Dillo en Fedde van Santen. De afbakening van taken is niet heel strikt. Beiden werken op freelancebasis voor de school, in totaal voor ongeveer 40 uur per week. De nieuwe vestiging in Antwerpen wordt gecoördineerd door Nathalie Tabury, die ongeveer 12 uur per week werkt, ook als freelancer.

Voor voorkomende werkzaamheden of bij ziekte kan de leiding een beroep doen op freelance ondersteuning door Patty Krone en Liesbeth van Nes, beiden ook docent aan de school. En in Amsterdam is er een klein pooltje conciërges voor de vrijdagavonden.

De docenten zijn zonder uitzondering literair vertalers. Zij worden als freelancers ingehuurd voor een aantal workshops, in het algemeen voor een trimester, dat bestaat uit acht avonden. Ruime vertaalervaring is een vereiste. Een *track record* van zeker tien vertaalde romans moet worden overgelegd en lidmaatschap van de werkgroep literair vertalers van de Auteursbond is niet verplicht, maar wel gewenst.

De docenten brengen een unieke expertise in en ontvangen daarvoor een gepaste vergoeding. De huidige vergoeding bedraagt 310,- euro per lesavond. De vergoeding omvat ook de correctie van door de studenten gemaakt opdrachten, het schrijven van individuele beoordelingen na het trimester en het bijwonen van docentenvergaderingen.

Kwaliteitszorg

De Vertalersvakschool is een onbekostigde instelling, die voor het voortbestaan afhankelijk is van de instroom van nieuwe studenten. Die instroom leunt zwaar op mond tot mond-reclame. De school stelt daarom alles in het werk om de studenten kwaliteit te bieden.

De geringe omvang van de VVS heeft voordelen. Docenten en leiding zien elkaar wekelijks, de docenten kennen elkaar goed als vertaalcollega's en daardoor zijn de lijnen kort. Aangezien de docenten freelancers zijn, streven we ernaar efficiënt informatie uit te wisselen.

De leeromgeving (Toledo) staat in de school centraal. Studenten en docenten vinden er alle praktische informatie over de opleiding (studiegids, roosters en dergelijke) en elke student heeft een eigen persoonlijke pagina. Studenten vormen met de docenten virtuele groepen, waarin de opdrachten worden uitgewisseld. Het systeem dient ook als online archief, waarin alle gegevens en het werk van de studenten wordt bewaard.

Studenten hebben voortdurend inzicht in hun studievoortgang door een systeem van beoordelingen. De wekelijkse opdrachten worden door de docent voorzien van geschreven feedback (*continuous assessment*). Na elk trimester beoordeelt de docent de prestaties van de student in een formele beoordeling. In de loop van het jaar wordt met iedere student een persoonlijk voortgangsgesprek gevoerd. Alle geschreven beoordelingen vinden plaats met gebruik van een formulier.

Na het eerste studiejaar stelt de taalsectie in een apart overleg een eindbeoordeling op, die wordt voorgelegd aan de examencommissie. De examencommissie bestaat uit drie docenten van verschillende taalsecties, aangevuld met vertegenwoordigers van de leiding en van het bestuur. De examencommissie beslist of de student voldoende progressie heeft geboekt om door te stromen naar het tweede jaar.

Aan het einde van het tweede jaar wordt via dezelfde procedure als in het eerste jaar bepaald of de student klaar is voor de eindvertaling. Als dat het geval is, maakt de student in de zomer de eindvertaling, die door twee externe docenten anoniem wordt beoordeeld. De beoordelingen worden voorgelegd aan de examencommissie, die bepaalt of de student is geslaagd.

In de loop van het jaar zijn er taalsectievergaderingen, waarin de overdracht na elk trimester wordt besproken. Jaarlijks is er voor aanvang van het studiejaar een algemene docentenvergadering. In de loop van het derde trimester is er de jaarlijkse themadag voor

docenten, waarin vakdidactische onderwerpen worden belicht door interne en externe deskundigen.

Het bestuur bespreekt eens per trimester de gang van zaken met de leiding en evalueert het gevoerde beleid.

De school werkt samen met een aantal externe instanties, zoals het Expertisecentrum Literair Vertalen. Deze samenwerking uit zich in regelmatig overleg en in uitwisseling van kennis. Het Expertisecentrum maakt regelmatig gebruik van docenten van de Vertalersvakschool voor het verzorgen van de intensieve cursussen. Ook bestaan er collegiale banden met andere opleidingen als ITV Hogeschool in Utrecht, de Vertaalacademie in Maastricht, de universiteiten van Amsterdam, Leiden, Nijmegen en Utrecht. In Vlaanderen wordt samengewerkt met de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit van Antwerpen.

De contacten met de beroepsgroep zijn uiteraard frequent en intensief, aangezien alle docenten actief zijn als literair vertaler. Hetzelfde geldt voor de contacten met het Letterenfonds, waarmee zeer regelmatig overleg wordt gevoerd.

Huisvesting

De Vertalersvakschool Amsterdam geeft les in het gebouw van De Nieuwe School, aan de Herengracht 274 te Amsterdam. Het bureau van de school is gevestigd aan het Sarphatipark 129 huis, Amsterdam, waar een kantoor wordt gedeeld met een drietal literair vertalers. In Antwerpen wordt lesgegeven in het gebouw van het Vlaams Fonds voor de Letteren.

Beleidsvoornemens 2019-2023

Algemeen

Het te voeren beleid zal zich richten op

- kwaliteit voor kwantiteit
- deskundigheidsbevordering voor literair vertalers
- aanbod digitale cursussen en *blended learning*
- brug tussen opleiding en beroepspraktijk

De school en de opleiding

1. Er wordt onderzocht of de opleiding kan worden afgesloten met een periode individuele begeleiding, als alternatief voor een derde jaar
2. De leeromgeving heeft een update nodig, met een andere landingspagina en een andere routing.
3. Er komt voor elke student een digitale portfolio.
4. De verhouding tussen contacturen en online onderwijs wordt onderzocht.
5. Via de leeromgeving moet een ondersteunend programma worden geboden, dat voorziet in de wensen die via de zelfevaluaties worden geuit. Te denken valt aan *web-lectures* en dergelijke.
6. De vertaaltheoretische component wordt versterkt via *blended learning*.
7. De component 'kennis van het boekenvak' wordt verzwaaard.
8. Introductie vertaaltools voor literair vertalers

De docenten

1. Voor de docenten worden jaarlijks workshops didactiek en beoordelen verzorgd.
2. Het docentencorps wordt aangevuld met een jongere lichte.
3. De sectie-overleggen worden uitgebreid met een sessie voor het begin van het studiejaar.
4. De overdracht tussen de docenten wordt digitaal gestroomlijnd.
5. Er wordt onderzocht of vertaaltools het nakijken kunnen vergemakkelijken.

Uitbreiding activiteiten

1. De online opstapcursus moet een breder publiek gaan bedienen.
2. Voor gevorderden worden online cursussen ontwikkeld als vertaalkritiek, redigerend vertalen, leesrapporten schrijven, persklaarmaken en Nederlands voor gevorderde Nederlandstalige vertalers.
3. Jaarlijks wordt een kleine taal aangeboden (op de lijst staan nu Roemeens, Japans, IJslands, Fins, Arabisch, Chinees) in samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds.
4. De mini-symposia richten zich in toenemende mate ook op een extern publiek (gevestigde vertalers).

Alumnibeleid

1. De alumnivereniging versterkt de samenwerking met andere verenigingen en biedt meer activiteiten.
2. De vereniging moet 75% van de alumni als lid hebben. Daarvoor wordt het lidmaatschap standaard bij het afstuderen aangeboden.
3. Er zal worden onderzocht of aparte vervolgp programma's voor alumni financieel haalbaar zijn.
4. De vertalingen van alumni moeten breder onder de aandacht worden gebracht. In overleg met de alumnivereniging worden de mogelijkheden onderzocht.
5. De leiding onderzoekt de mogelijkheden om werk van alumni in eigen beheer uit te geven.
6. De mini-symposia worden in samenwerking met de alumnivereniging georganiseerd.

Beleidsagenda 2019-2023

2019-2020

Opleiding	Docenten	Activiteiten	Alumnibeleid
Update leeromgeving en Invoeren portfolio's	Workshops beoordelen	Breder publiek minisymposia	Bibliografie van door alumni vertaalde werken bijwerken
Onderzoek individuele begeleiding ipv derde jaar	Workshops didactiek voor beginnende docenten	Online cursussen ontwikkelen	Alumni verder betrekken bij organiseren minisymposia en andere activiteiten
Verder versterken component Nederlands	Docentencorps verbreden/verjongen		

2020-2021

Opleiding	Docenten	Activiteiten	Alumnibeleid
Onderzoek blended learning/contacturen	Workshops beoordelen en didactiek voor alle docenten	Mini-symposia en andere activiteiten op verschillende plaatsen in het land	Vervolgprogramma's voor alumni
Vertaaltheoretische component online	Sectie-overleg alle talen voor begin studiejaar	Een exotische taal, met component taalverwerving	Bibliografie alumni ontsluiten via aparte site/app
Starten derde jaar			

2021-2022

Opleiding	Docenten	Activiteiten	Alumnibeleid
Vertaaltools	Workshops beoordelen	Deskundigheidsbevordering voor literair vertalers	Onderzoek uitgeven door alumni vertaald werk
Cursus uitgeven voor tweedejaars	Onderzoek Vertaaltools		Alumni inzetten als docenten/moderator en

2022-2023

Opleiding	Docenten	Activiteiten	Alumnibeleid
Beleid evalueren, overleg fondsen en andere partners over toekomstvisie, nieuw beleid formuleren			